

les alqueries pèdia

Fitxa per lesalqueriespèdia / Museu de memòria oral

Nom/Cognom	Teresa Rius Gimeno
Data de naixement	Octubre de 1955
Títol	<i>Tere Rius, experiències i lluites d'una dona activista, mare fadrina i infermera</i>
Categories	Segregació, família, treball, salut, identitat, dona, història
Data i lloc de l'entrevista	Dilluns 2 de juliol de 2018, casa de l'entrevistada
Equip entrevistador	Nelo Vilar, Laura Yustas
Enllaç	https://youtu.be/t_FTQZL5S24
Extracte	https://youtu.be/XybUR4nceV8

Sinopsi: Tere Rius (1955) va participar molt activament en el procés de Segregació del poble, especialment dins de l'Associació de veïns i de la *Revista Bonastre*. Ens parla de tres temes fonamentals: la lluita per la Segregació, la seua experiència com a mare fadrina de dos xiquets d'Hondures i el treball que, com infermera, ha realitzat per millorar tant l'eficàcia de la faena en sí, com la valoració per part d'altres professionals de la salut.

Resum / Transcripció:

FAMÍLIA I ÚS DEL VALENCIÀ

Sa mare va vindre a les Alqueries amb huit dies. Els seus avis materns eren de Barracas i per eixe motiu la seua mare va nàixer allí, però immediatament després van tornar al poble, que és on vivien. Son pare era d'Ayódar, tots dos castellanoparlants. Ens conta que sa mare gastava el valencià especialment quan estava enfadada, perquè li resultava més expressiu. També ens explica una altra anècdota curiosa quant al valencià: als 25 anys, acompanyant a son pare a parlar amb un regador, es va adonar que son pare el parlava. Ens conta entre

risses que mai l'havia sentit parlar-lo. Son pare treballava en el camp i tenia també caixes de mel. El seu avi, en canvi, era tractant de bous. Els comprava xicotets i els venia ja criats. Ens parla sobre com deixaren de tindre animals a casa i de la seua vida familiar.

DONES EN LA UNIVERSITAT

Ens parla de la presència de dones en l'ensenyament universitari i explica que en la seua època només en hi havia dos al poble: Isabel Ballester (medicina) i ella mateixa (infermeria). En eixe moment els xics tampoc no tenien moltes possibilitats, en general poca gent podia estudiar **[5 min.]**. Recorda dos xics que van estudiar en eixa època: Batiste Perxe (?) i Vicent (sense cognom), ambdós van fer magisteri. Dos o tres xics van acabar la carrera, i de xiques només ella i Isabel. Eren els anys 70, van ser anys de molta emoció i també de molta tensió. Ens parla de la seua por quan va sentir el so del cop d'estat militar del 23 de febrer de 1981. Van ser, aleshores, anys de molt de moviment.

L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS I LA COORDINADORA PER LA SEGREGACIÓ

La nostra entrevistada sempre ha estat molt activa i ha format part, per exemple, de la Associació de veïns des dels 21 ó 22 anys. Va arribar a l'Associació arran de la seua participació en la *Revista Bonastre* [de la que també ens ha parlat Batiste Balaguer]. Ens conta que van fer una reunió de l'Associació per tal de reestructurar-la i ella, que va anar un poc "a veure", va acabar de presidenta. Fins a eixe moment havia estat afiliada a la Associació, però res més. Pensa que molta gent la va votar perquè estaven d'acord amb les idees de la seua família i pensaven que ella les defendria. En este sentit, pensa que es possible que algunes persones s'enganyaren al votar-la. Així i tot, ella s'alegra i va ser útil fer "de abogada del diablo" en alguns moments. Revisa un poc l'experiència de la defensa de la Segregació del poble i considera que va ser un procés necessari perquè el poble no tenia res i necessitava un canvi. En este sentit, considera que es van cometre errors i que algunes coses podrien haver-se plantejat d'una altra manera, però considera que el procés en sí va ser necessari. Parla, per exemple, del poliesportiu i de la biblioteca i de com podrien haver-se gestionat de una manera més austera i més acurada al nombre d'habitants del poble en comptes de fer obres tan grans **[10 min.]**.

Ens explica algunes de les característiques del poble d'eixe moment: l'aigua potable no haguera sigut possible sense la cooperativa, el cementeri havia de ser parroquial perquè no era possible gestionar-lo d'una altra manera, no hi havia autobusos de línia que et connectaren amb altres pobles, etc. El clavegueram es va fer cap a l'any 1973, més de 10 anys després que el dels pobles propers. Considera que este va ser el tema que va desencadenar gran part del procés de Segregació. Ens explica també alguns errors greus: per exemple, ens parla de Miguel Blasco [un dels més actius i visibles militants per la Segregació, desaparegut prematurament], amb qui l'Ajuntament de Vila-real va cometre un d'estos errors: anava a l'Institut de Vila-real, van fer el de Borriana dependent del de Vila-real i a ell li quedava només un any. Va anar a demanar que li permeteren acabar eixe últim any a Vila-real, però volien que totes les persones de les Alqueries anaren al de Borriana. Diu que l'alcalde de Vila-real va preguntar "Però tu d'on eres?" i quan Blasco va contestar que de les Alqueries li va contestar: "Els alquerieros a estudiar? Els alquerieros a segar herba!". Després Blasco va treballar en l'àmbit de la formació, va entrar a l'Associació, a la Coordinadora... Va estar molt actiu en tot el procés. A ella sempre li ha interessat molt la part social i augmentar la protecció social de proximitat, fer coses pel poble. Ens conta que va anar a estudiar a les monges, però que després ha dut els seus fills a l'escola pública.

LA REVISTA BONASTRE

Pensa que la *Revista Bonastre* la van començar [Miguel] Blasco i Batiste [Balaguer]. Al principi estaven Blasco, Batiste i Eduardo (ara professor de matemàtiques d'institut).

Després va estar també Silvia Jordà. Ella i Teresa feien el treball d'impressió amb el ciclostil. Teresa està de mestra per València. A la revista eren 6 ó 7 i en l'Associació de veïns serien més o menys la mateixa quantitat de gent. Ens explica que al grup de treball eren uns trenta, però que realment no solien ser tants **[15 min.]**. Feien unes mil còpies de la revista i les repartien per les cases de les persones subscrites. Van descobrir que algú passava la revista a l'Ajuntament de Vila-real i van decidir que, com acció, anirien sempre a portar la primera còpia a l'alcalde de Vila-real. La donaven a la Policia Municipal perquè li la donaren a ell.

LA COORDINADORA I L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS: esforços combinats

La *Revista Bonastre* estava especialment centrada en la Segregació i va servir per generar consciència social. En este sentit, la seua funció entra dins de la tasca de l'Associació de veïns, que la nostra entrevistada descriu com "de conscienciació". La Coordinadora per la Segregació anava fent camí, però encara no eren suficients les persones conscienciades amb esta qüestió, i per això era necessari que l'Associació de veïns tractara de generar situacions que dugueren a què més persones se sumaren a la lluita. D'alguna manera intentaven provocar per generar respostes que pogueren sumar a la feina que s'estava fent des de la Coordinadora. Com exemple ens parla de l'esforç per aconseguir que Renfe posara el nom del poble a l'estació de Borriana.

Per tant la diferència fonamental entre la Coordinadora i l'Associació de veïns era que la primera feia el treball oficial de buscar papers i carregar-se de raó per gestionar la part burocràtica de la Segregació, mentre que la segona feia un treball més centrat en la cohesió social cap a la Segregació en sí, buscant maneres de fer que la gent se sentira afectada per la problemàtica i s'anara sumant a la reivindicació.

Ens conta una anècdota: el dia que van denegar per primera vegada la petició de segregació van ocupar les oficines municipals i un parell de dones, entre les que estava Teresa, van proposar una vaga de fam que a la fi no es va realitzar perquè no eren bastant gent. Era un procés que anava avançant i ella tenia clar que el seu paper era fer d'advocada del dimoni i així impulsar d'alguna manera eixe avanç. Ens planteja que possiblement la gent no pensava que la postura que ella sostenia fóra realment això: una postura; i que potser pensaven que era així de radical. Per a ella, la radicalitat en eixe moment era necessària, considera que era un paper que algú havia d'assumir i que no tenia tant a veure amb la seua opinió com amb el treball de representar eixe paper que ajudara a aconseguir el objectiu fonamental: la Segregació.

Pensa que, per esta confusió entre la postura que va assumir durant eixe temps i les seues pròpies idees, algunes persones es van sorprendre quan va adoptar els seus fills o, fins i tot, van pensar que possiblement s'oblidaria de l'actitud més radical després d'adoptar els seus fills.

Ens explica que en una reunió li van dir a Miguel Blasco que van estar a punt de tancar als de *Bonastre* i que ell els va dir que ho feren, que així generarien molt més de moviment en contra. En eixa reunió a nivell central van preguntar per les idees polítiques de dos o tres, entre els que estava Teresa. Ens explica que la persona que estava de cap de la diputació en eixe moment havia sigut professor seu i va dir que no era perillosa en absolut **[20 min.]**. Este professor els va dir també que tingueren més cura. Quan a l'alcalde de Vila-real li va esclatar tot, ens conta, ja estava tota la faena feta, portaven anys fent-la, i per a ell alguns eren més culpables que altres. Diu que realment no van fer res greu i que el pitjor van ser dos rodes punxades. Prèviament Teresa ens havia contat que li van punxar les rodes del cotxe, que ella no es va espantar especialment però que a son pare sí que li va afectar molt. Després ha sabut qui va ser, però diu que ja dóna igual. Considera que molta gent té una idea molt equivocada d'ella, creu que molts pensen que és molt roja, i que ella realment (entre risses) es considera més aviat "rosadita". Ens conta que li interessa la política a nivell de poble, no

té interès en una política més enllà, però vol que hi haja determinades proteccions socials. Ara prefereix veure-ho des de la distància. No guarda un bon record del temps que va estar en política (en oposició durant la segona legislatura) i ens explica que hi havia algunes coses que no li van agradar. Hi havia una qüestió que considera que ella no faria mai i que va trobar en eixe moment: persones que dins de l'Ajuntament estaven discutint amb actituds completament oposades i que després eixien i eren tan amigues. Per a ella es poden tindre opinions diferents i evidentment poden expressar-se, però no li pareix bé arribar a insults i amenaces, i després fora de l'espai de l'Ajuntament donar-se *palmaditas*. Parla també de Rosa Ros i que en eixe moment van tindre més llibertat per fer coses, especialment perquè estaven en l'alcaldia i no en l'oposició. En qualsevol cas, considera més interessant el seu període en la *Revista Bonastre* i en l'Associació de veïns que el temps en què va ser regidora **[25 min.]**. També li van sorprendre algunes formalitats i la visió dels regidores i regidors que estaven governant com si foren persones separades de la resta.

L'ADOPCIÓ DELS SEUS FILLS

Ens explica que si haguera adoptat a Espanya segurament haguera sigut només un xiquet, que era la seua idea inicial. En eixe moment la llei permetia que una dona a soles adoptara, però les posava en llista d'espera per a casos de maltractament per part de la figura paterna. Per això ella va començar mirant altres opcions. Sabia també que per llei havia de tindre 37 anys més que l'adoptat. Va escriure a diferents països, tots de parla castellana, i li van contestar d'Hondures. Quan va anar a pel xiquet, tanmateix, va veure tan malament la situació del país que va decidir adoptar-ne dos. Ens explica la situació d'Hondures en el moment de les seues adopcions i les condicions en què vivien en els orfenats. Explica, per exemple, que el seu fill tenia molta por a la nit i una cosina germana que la va acompanyar a Hondures a gestionar l'adopció i que és psicòloga va anar a un centre i va descobrir el motiu: la nit era un moment de tensió per a les xiquetes i xiquets perquè els donaven biberons de manera massiva, tots a l'hora, i no hi havia prou personal per poder atendre'ls si ploraven, s'ofegaven, etc. Veient eixa situació va decidir adoptar-ne un altre. Va parlar amb la dona que duia les adopcions i li va dir que no calia que fóra un altre xiquet tan xicotet, perquè sabia que els més grans tenien més dificultats per a ser adoptats. Així, quan el seu fill tenia dos anys i duia any i mig amb ella li assignaren a la seua filla, de cinc anys. Després de l'adopció de la seua xiqueta va produir-se l'huracà Mitch [1998], que va vindre acompanyat d'epidèmies com la de meningitis que es contagiava moltíssim entre xiquets i que va provocar que els tragueren i els repartiren perquè no es contagiaren.

Ens conta algunes anècdotes relacionades amb els primers anys dels seus xiquets. Per exemplificar la cruïra de la situació de què venien ens conta que quan ja portaven un any juntes li va preguntar a la seua filla Maria (de sis anys), si volia escriure alguna cosa als de la "casa vieja" (com es referien a l'orfenat) i va dir que "le gustaría que tuvieran todos mamá, comida y juguetes" **[30 min.]**. Ens conta un poc la seua experiència amb ells i ens explica que en general van tindre molta acceptació a nivell general de poble i d'escola. Ens conta algunes anècdotes inicials amb amigats de la família, del caràcter de cadascun dels seus fills i de la recuperació física i emocional que van fer després de les adopcions, també ens conta que des del principi els ha contat la seua història i no ha volgut mantenir en secret que eren adoptats **[35 min.]**. Ens parla d'alguns moments de tensió amb els seus fills relacionats amb la manera de gestionar el tema de l'abandonament, la situació del país i demés. Ens explica que realment la situació era molt greu quan va estar a Hondures. Els xiquets i xiquetes que no estaven en orfenats es morien de fam. Quan va estar amb la xiqueta per gestionar l'adopció va estar tres mesos esperant. Es podia optar per conèixer el xiquet o xiqueta, tornar a Espanya sense ell/ella i tornar a arrebregar-lo quan estigueren gestionats els papers. Ens explica, però, que en el cas del xiquet va decidir no fer-ho perquè li feia por l'estat físic de deshidratació en què estava i, en el cas de la xiqueta, perquè era més gran i li van

recomanar que no ho fera perquè no comprendria què estava passant i ho interpretaria com un abandonament. En el cas de la xiqueta va estar esperant tants mesos només perquè la persona que tenia que signar l'expedient no ho feia. A la fi ho va aconseguir pressionant-la molt. Per a ella ha valgut la pena i s'alegra molt d'haver adoptat **[40 min.]**.

Tant en el cas de les adopcions com en el treball per la Segregació, ens parla de la importància de treballar per algú i lluitar per algú. Ella va lluitar en el moment en què ho va considerar necessari i pensa que ara té sentit que vinga gent més jove que continue eixe treball a la seua manera. Després de la Segregació l'Associació de veïns va durar un poquet més i ja es va dissoldre. Va estar un temps dirigint-la Rosa Molés.

GESTIÓ COM A INFERMERA

Teresa ha estat també en càrrecs de gestió relacionats amb la infermeria i considera que si es vol fer bé la gestió és molt de treball i no massa agraït. Cal agrair-se les coses a una mateixa. Ella es va esforçar molt en aconseguir que es prengueren les constants vitals de tots els pacients cada dia i que cada torn d'infermeres escriguera informes de què havia fet amb cada pacient. Va començar a promoure esta pràctica en 1984 i hui és un treball que es dona per suposat i que es fa sempre, així que ho considera un triomf perquè es va esforçar molt per fer-ho realitat. Ens parla també de qüestions ètiques, del treball perquè la gent fóra puntual i d'altres exigències que ella tenia quan gestionava i que després, evidentment, com infermera també complia. Va deixar la política, ens explica, però va treballar en la part política del seu àmbit laboral que és el sanitari. Va treballar amb [Juan Ignacio Subías](#) [Torrelavega, 1951] quan estava de director [de l'Hospital General de Castelló, 1988-1993]. Ella s'encarregava de la part d'hospitalització i alguns canvis va costar molt fer-los. Així i tot ens explica orgullosa que molts d'ells es mantenen hui dia. També va reivindicar el paper de la infermera més enllà de la posició de "criada del metge" a què alguns volien relegar-les. Com a tancament, fa un xicotet resumen d'aquelles coses que ha fet a nivell personal i que considera que han resultar més cridaneres al poble: eixa primera actitud més radical, no tant perquè fóra la seua postura, sinó perquè considerava que en eixe moment era necessària; la decisió d'adoptar sent una dona sola i els canvis que ha promogut dins de la seua professió **[45 min.]**.